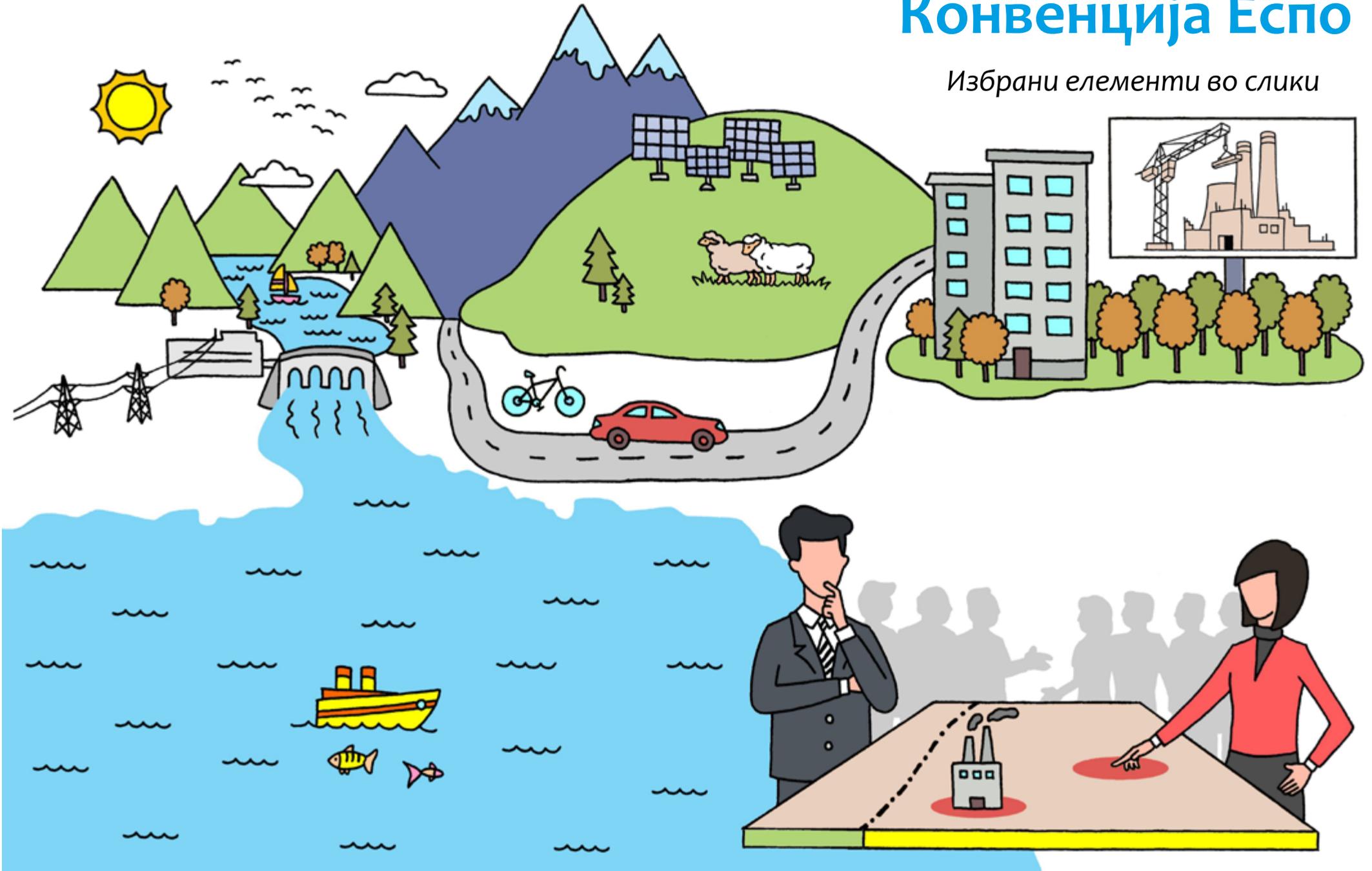

Конвенција за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст на УНЕЦЕ

Конвенција Еспо

Избрани елементи во слики

Organization for Security and
Co-operation in Europe

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION
FOR EUROPE

Ставовите изразени во овој документ се ставови на авторите и не ги одразуваат неопходно ставовите на ОБСЕ и УНЕЦЕ. Презентацијата на материјалот во оваа публикација е поедноставена и многу селективна и на никаков начин не ги заменува текстовите на Конвенцијата, Протоколот или кои било други документи со официјални насоки.

Подготвено од Мрежата за животна средина Зои со придонеси од ОБСЕ и Секретаријатот на Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ.

Концепт: Виктор Новиков

Уметнички дела: Руслан Валитов

Дизајн: Јарослав Тартиков

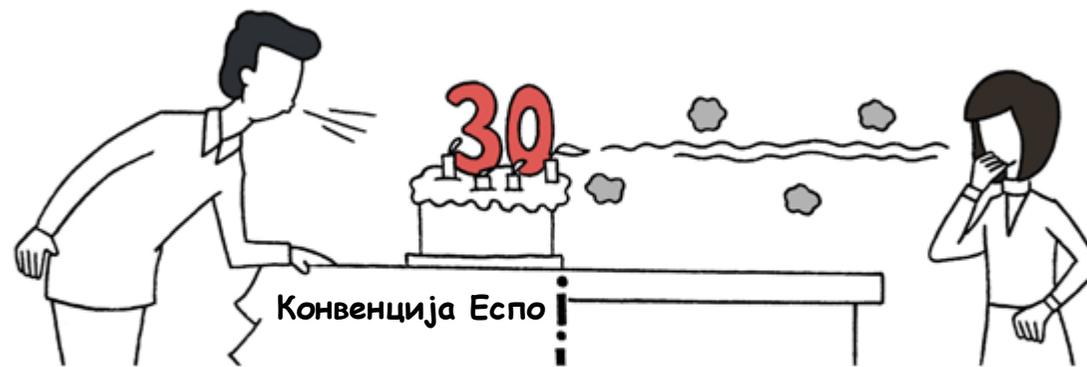

Содржина

Конвенцијата Еспо и Протоколот за стратегиска оцена на животната средина на УНЕЦЕ	5
Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ воспоставува јасна процедура за оцена на влијанието врз животната средина (ОВЖС) во прекуграничен контекст	6
Конвенцијата се применува кога опциите се сè уште отворени за дискусија... ..	7
Во отсуство на известување... ..	8
Некои начини за ширење на информациите за проектот и консултации со властите и јавноста на засегнатата страна	9
Основни принципи	10
Избрани активности кои се предмет на Конвенцијата	12
Избрани влијанија врз животната средина и фактори што треба да се земат предвид во ОВЖС	15
Конвенцијата обезбедува разгледување на алтернативите и избор на најсоодветните мерки за ублажување	16
Форми и формати на соработка	18
Посебни ситуации: Комитетот за имплементација и решавање на спорови	19
Пример за добра пракса	20
Планови, програми и стратешки документи кои бараат стратегиска оцена на животната средина	22
Неколку примери за стратешки размислувања за животната средина	23
Структура и функционирање на Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ	24
Синергии помеѓу Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ и другите конвенции и цели	25
Дополнителни информации и материјали со насоки	27

Во тесна соработка со УНЕЦЕ, ОБСЕ го поддржува спроведувањето на Конвенцијата за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст (Конвенција Еспо) на УНЕЦЕ, особено преку заеднички активности за градење капацитети во Централна Азија.

По повод 30-годишнината од усвојувањето на Конвенцијата, оваа публикација има за цел да го илустрира духот на Конвенцијата и нејзината улога во заштитата на животната средина и унапредувањето на меѓународната соработка.

Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ

станува глобална

Протокол за стратегиска оцена на животната средина (СОЖС)

глобален

УСВОЕНИ

Еспо (Финска) во **1991** година
на сила од **1997** година

Киев (Украина) во **2003** година
на сила од **2010** година

БРОЈ НА СТРАНИ ДО МАРТ 2021 ГОДИНА

45 страни, вклучувајќи ја ЕУ

33 страни, вклучувајќи ја ЕУ

СЕ ПРИМЕНУВА ЗА:

планирани приватни и јавни активности за кои е веројатно дека ќе имаат значителни прекугранични негативни влијанија врз животната средина

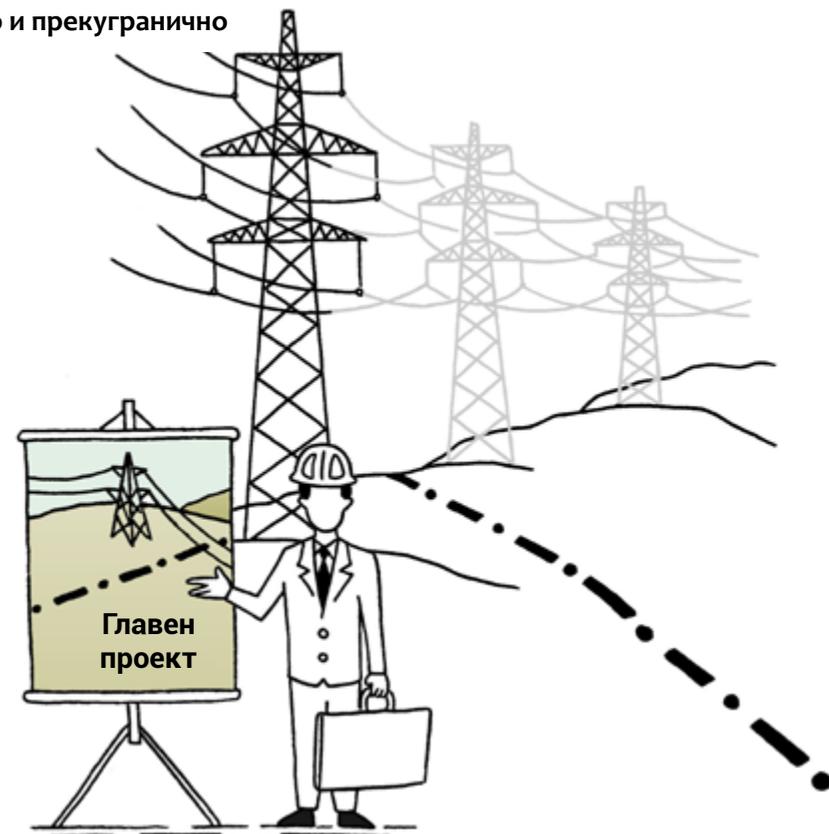
владини планови, програми, политики и законска регулатива за кои е веројатно дека ќе имаат значителни ефекти врз животната средина, вклучувајќи ги и здравствените ефекти; поставување рамка за да се воспостави согласност за развојни проекти

прекугранично

национално и прекугранично

ЦЕЛ

да се спречат, намалат и ублажат какви било значителни негативни влијанија преку интегрирање на еколошките аспекти во економскиот развој

За повеќе информации за Прилог I од Конвенцијата в. страници 11-13

Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ воспоставува јасна процедура за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст

Засегната страна

⇒ потврдува дека известувањето наведува дали сака да учествува во процедурата за оцена.

Отсуството на навремен одговор може да се сфати како недостаток на волја за учество.

Страна на потекло

- ⇒ подготвува документација за оцена на влијанието врз животната средина
- ⇒ го поднесува за коментар до властите и јавноста на засегнатата страна

Страната на потекло

⇒ Страната на потекло гарантира дека засегнатите страни се известени за секоја предложена активност наведена во Прилог I што веројатно ќе предизвика значително негативно прекугранично влијание.

Неопходно е известување, освен во случаи кога може да се исклучи значително негативно прекугранично влијание

Учество на јавноста (в. страница 8)

Конечната одлука

Конечната одлука мора да ѝ се достави на засегнатата страна, со причините и размислувањата врз кои е заснована

Врз основа на документацијата, **засегнатите страни** треба да се консултираат меѓусебно, вклучително и за алтернативите, ублажување на влијанието и следењето (в. страници 15-16)

Страната на потекло

⇒ Страната на потекло ја финализира планираната активност земајќи ја предвид оцената на влијанието врз животната средина, добиените коментари и исходот од консултациите за суверени права в. страница 9

Конвенцијата се применува кога опциите се сè уште отворени за дискусија...

Страна на потекло

Засегната страна

Откако ќе се донесе одлуката, страната на потекло

ѝ ја доставува на засегнатата страна

- ⇒ конечната одлука за предложената активност
- ⇒ причините и размислувањата врз кои е заснована
- ⇒ појаснување зошто се одбиени коментари

Страната на потекло и засегнатата страна имаат заедничка одговорност да

обезбедат дека можноста што ѝ се дава на јавноста на засегнатата страна е еквивалентна на онаа што ѝ се дава на јавноста на страната на потекло

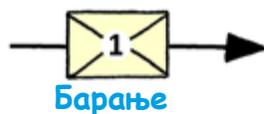
Во отсуство на известување...

Потенцијално засегната страна

Кога една страна смета дека би била засегната и не е дадено никакво известување, таа треба...

Инвеститорите треба да бидат претпазливи при назначување средства пред да се разјасни влијанието на проектот и да побараат прекугранична ОВЖС

...да се обрати до страната на потекло штом ќе стане свесна за активност со потенцијално влијание и да побара информации за таа активност.

Страна на потекло

Засегната страна

Обврска

Обезбедува информации што се доволни за целта на одржување на дискусиите и, ако е достапна, документацијата за ОВЖС

Страна на потекло

Земја на потекло, не е страна во Еспо

Добра волја, меѓународна најдобра пракса

И покрај тоа што Конвенцијата Еспо не се однесува на оние кои не се страни, во нивен интерес и во интерес на проектните инвеститори е да покажат добра волја и да разменуваат информации, ако се побара тоа

Некои начини за ширење на информациите за проектот и консултации со властите и јавноста на засегнатата страна

Ширење на информациите до јавноста

статија во билтен

билборди

Засегнатите страни може да дознаат за нови проекти во страните на потекло преку

официјално известување

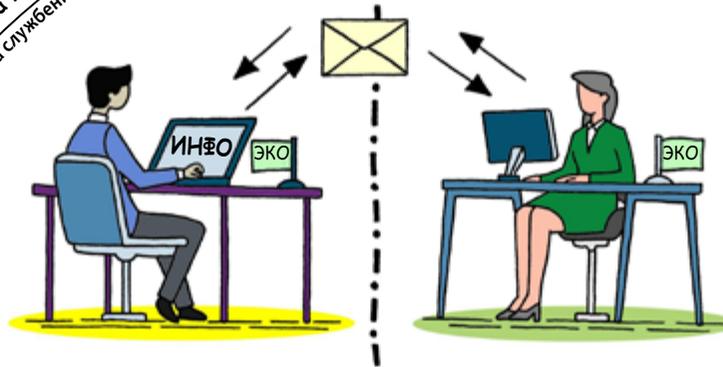
директно обезбедување на информациите по е-пошта од една фокална точка до друга

Соопштенија за јавноста во масовните медиуми (радио, телевизија, новини)

следење на масовните медиуми од страна на службените лица и дипломатите

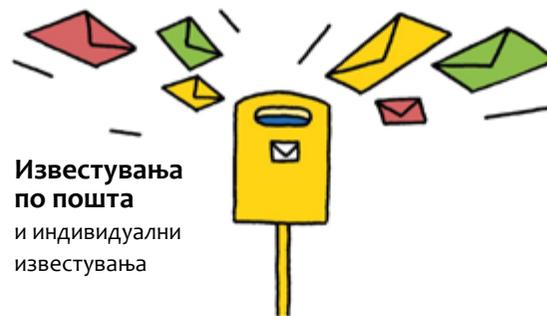
Начини на учество на јавноста Поднесување писмени коментари

Информации од јавноста на страните на потекло

Во отсуство на информации, јавноста може да побара информации од надлежните органи на засегнатата страна или од страната на потекло

Веб-страници на проектите

Ивестувања по пошта и индивидуални известувања

Применете ги одредбите од Архуската конвенција

Основни принципи

Страна на потекло

суверено право да се продолжи со проектот откако ќе се земат предвид коментарите од засегнатите страни

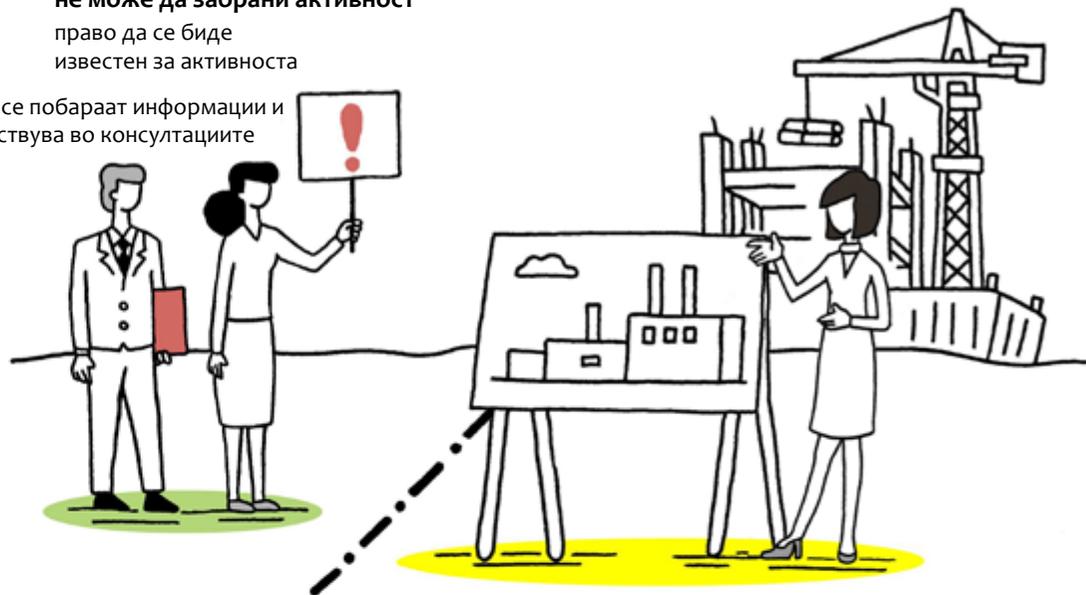

Засегнатата страна

не може да забрани активност

право да се биде известен за активноста

право да се побараат информации и да се учествува во консултациите

Обете страни

право на дијалог, учество и консензус, вклучително и за алтернативите и мерките за ублажување

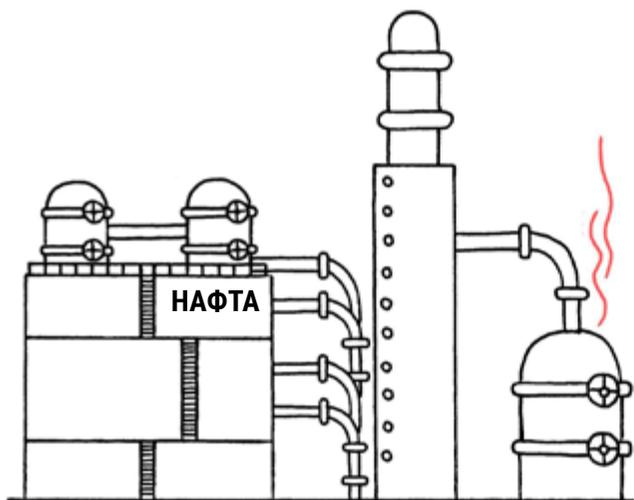

право да се заштитат информациите што се предмет на индустриска и трговска тајна

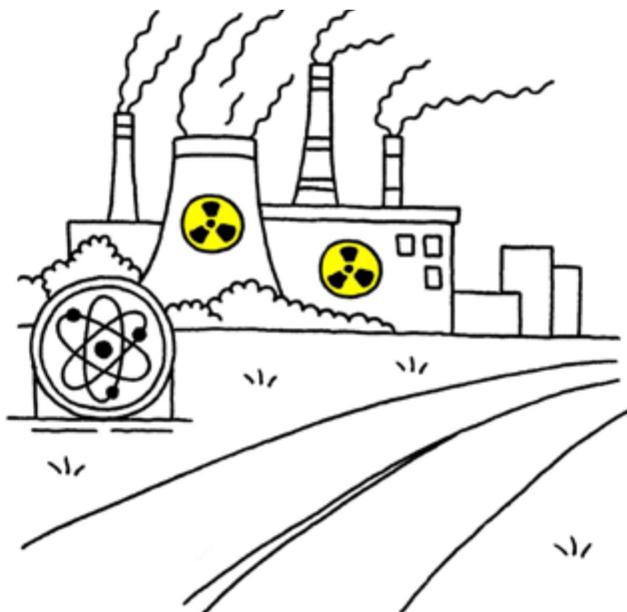

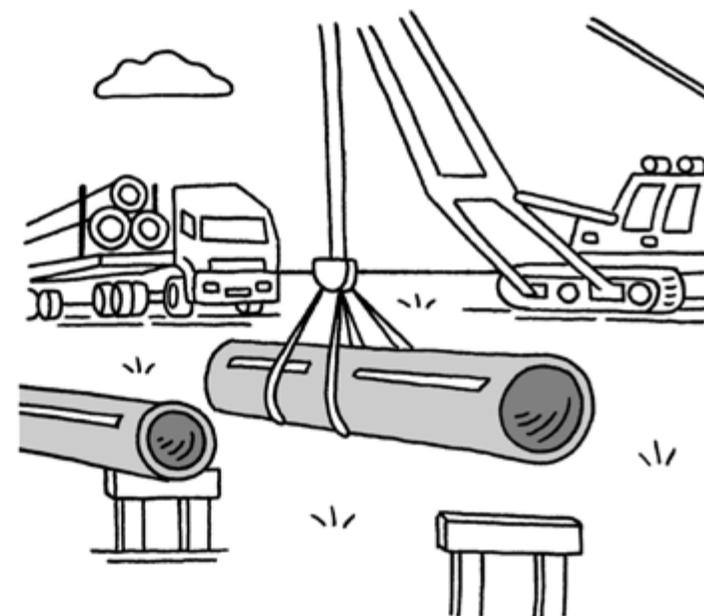
**Избрани активности кои се предмет на Конвенцијата
ако не може да се исклучи значително негативно прекугранично влијание**

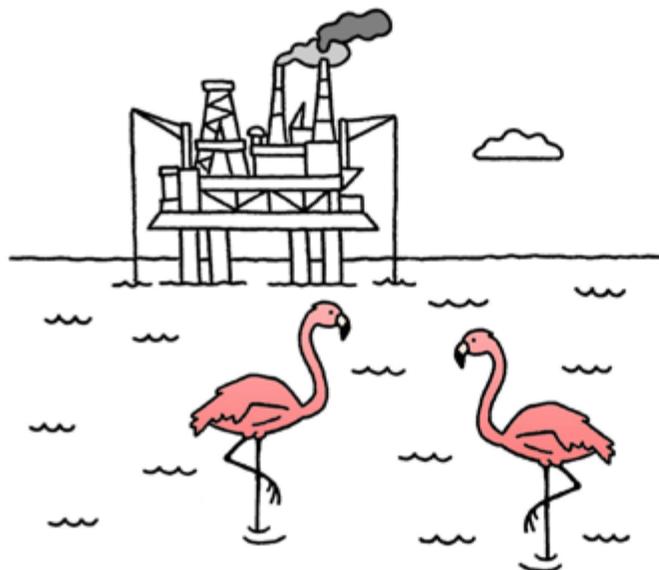
Рафинерии за сурова нафта и инсталации за гасификација и втечнување на јаглен или битуменски шкрилци

Термоцентрали или нуклеарни електрани

Нафтоводи, гасоводи и хемиски цевководи со голем дијаметар

Офшор-производство на хидрокарбон

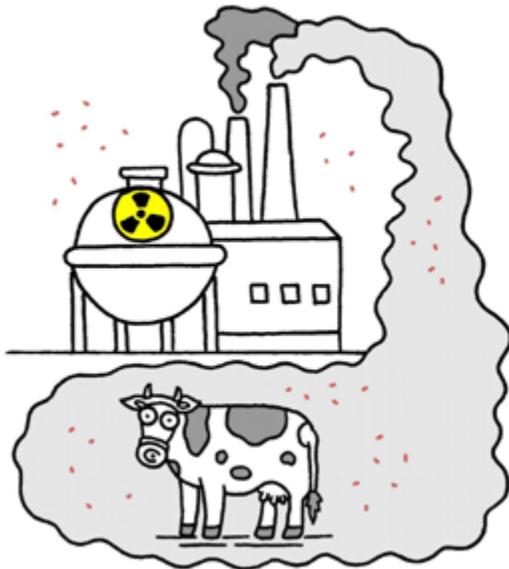

Големи складишта за нафта, петрохемиски или хемиски производи

Други активности - прочитајте го член 2.5 од Конвенцијата и Прилог 3

**Избрани активности кои се предмет на Конвенцијата
ако не може да се исклучи значително негативно прекугранично влијание**

Инсталации дизајнирани за производство или збогатување на нуклеарни горива или за складирање, отстранување и преработка на радиоактивен отпад

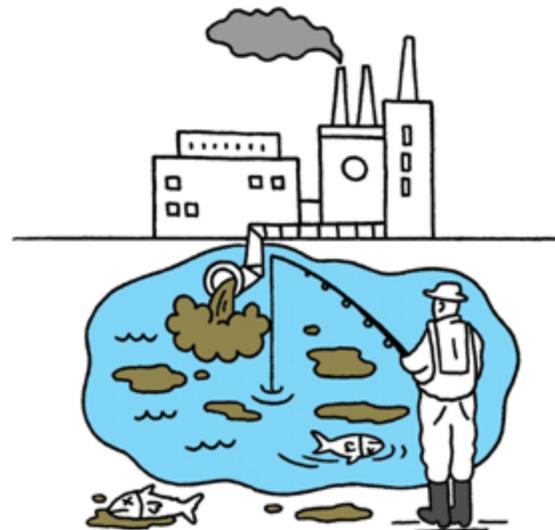
Големи инсталации за почетно топење на леано железо и челик и за производство на обоени метали

Инсталации за екстракција на азбест и за преработка и трансформација на азбест и производи што содржат азбест

Интегрирани хемиски инсталации

Производство на пулпа и хартија

Инсталации за отстранување на отпад за инцинерација, третман или депонирање на токсичен отпад

Избрани активности кои се предмет на Конвенцијата
ако не може да се исклучи значително негативно прекугранично влијание

Изградба на автопати, експресни патишта
и аеродроми

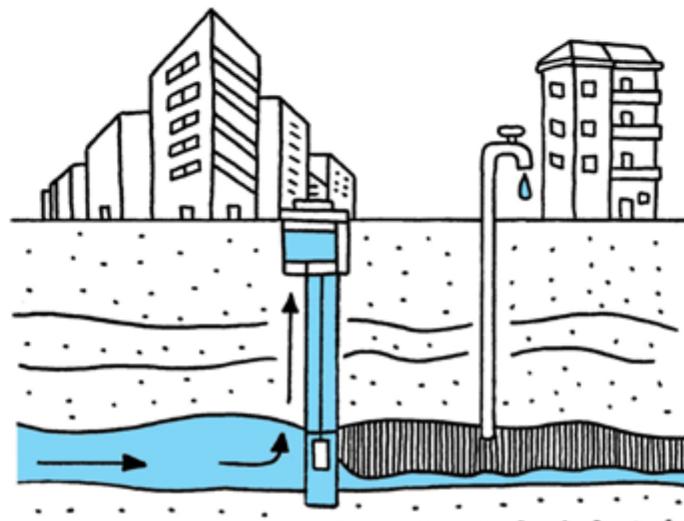
Трговски пристаништа и внатрешни
водни патишта

Големо рударство, екстракција на лице место и
преработка на метална руда или јаглен

Големи брани и акумулации

Апстракција на подземни води

Сечење на големи шумски површини

Неколку примери за стратешки размислувања за животната средина

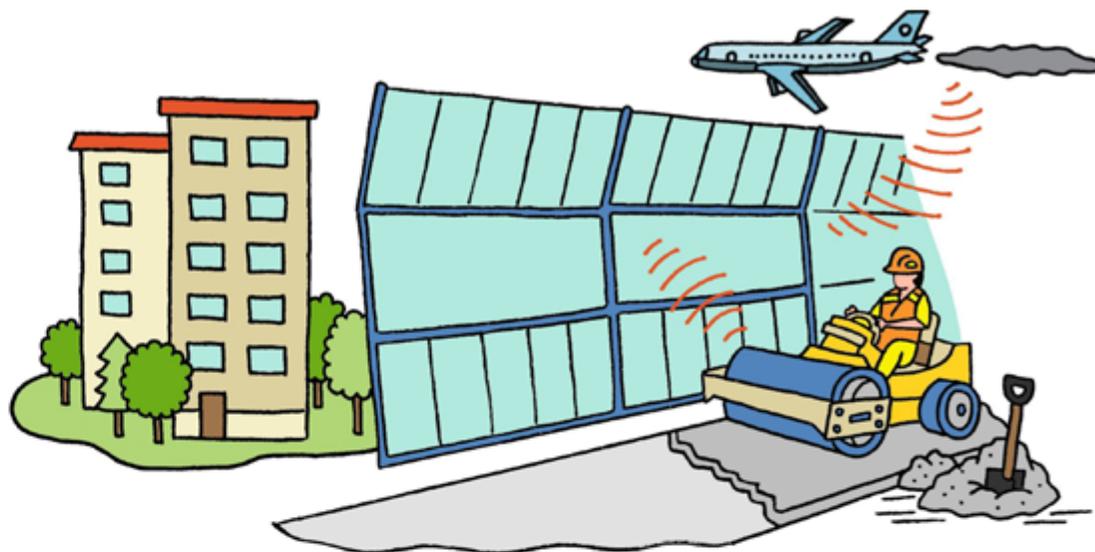

Конвенцијата обезбедува разгледување на алтернативите и избор на најсоодветните мерки за ублажување

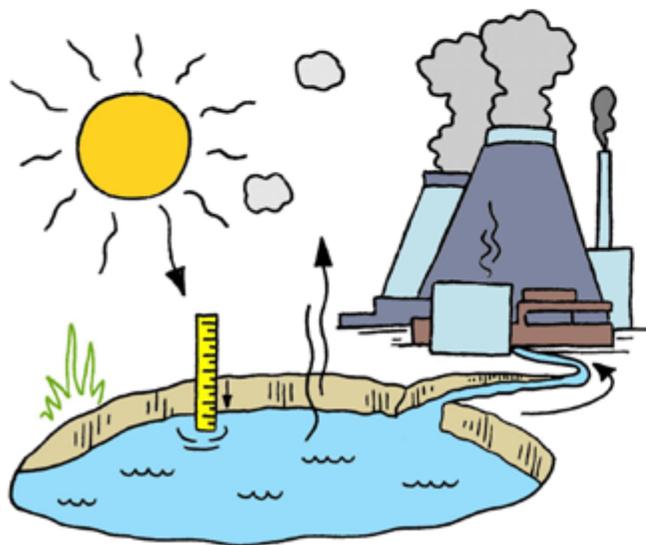
Алтернативни решенија за намалување на проектното влијание врз животната средина

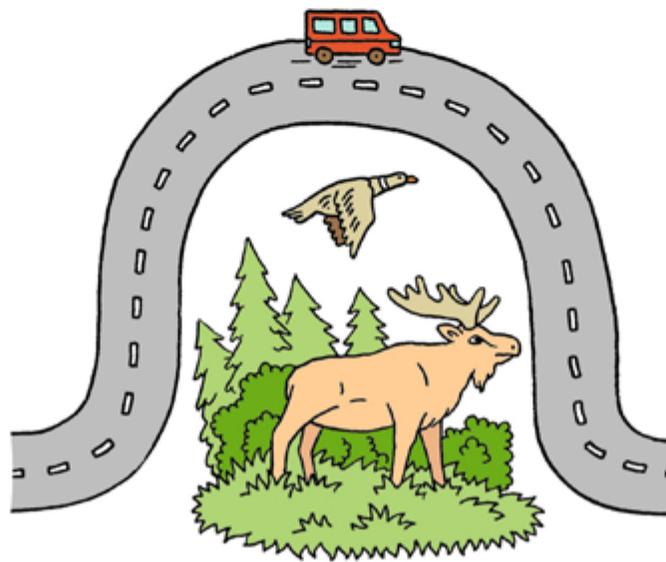
Нема алтернативи (откажување од проектната идеја)

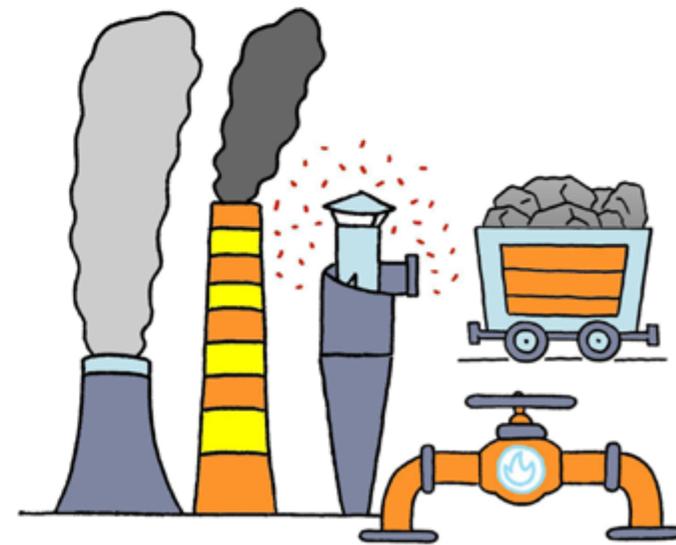
Алтернативни материјали за патишта, мерки за намалување на бучавата

Разгледување на веројатното влијание врз климатските промени

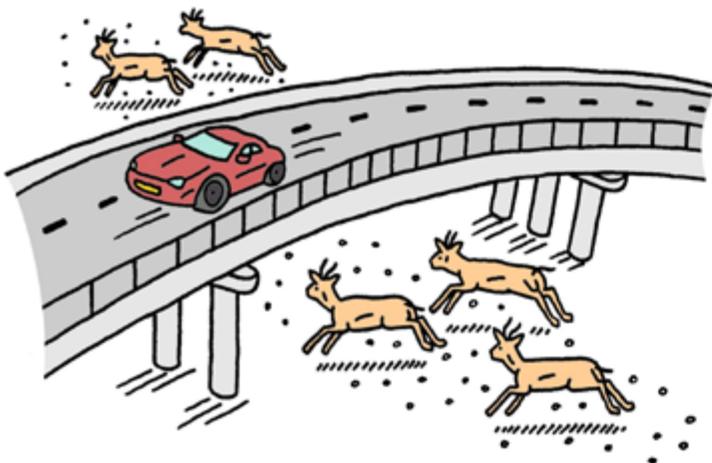
Решенија за заштитени подрачја и клучни области на биодиверзитет

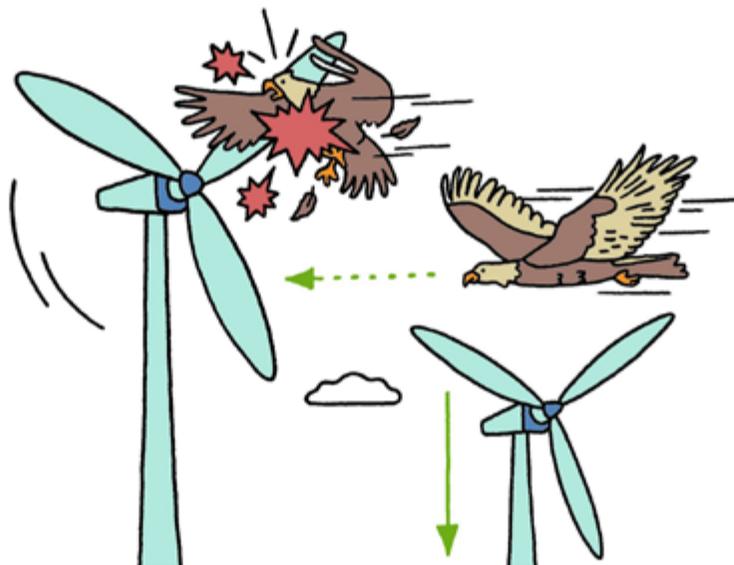
Транзиција кон користење други горива, контрола на емисиите

Конвенцијата обезбедува разгледување на алтернативите и избор на најсоодветните мерки за ублажување

Алтернативни решенија за намалување на проектното влијание врз животната средина

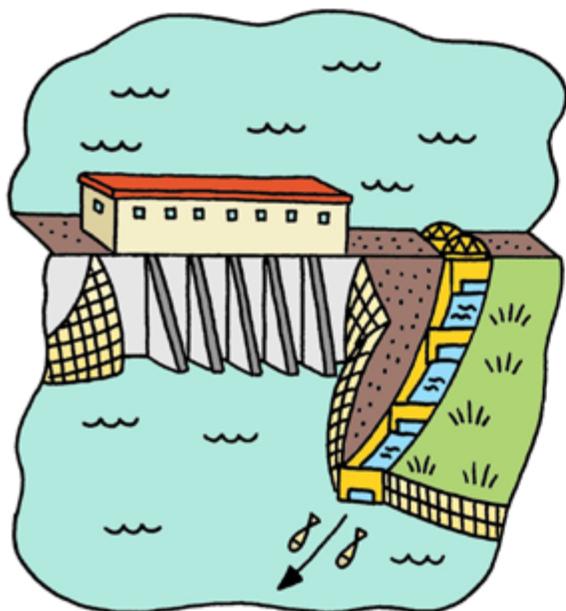
Решенија за преселничките видови цицачи

Решенија за загрозените птици и птиците преселници

Решенија за одредување на локацијата

Решенија за рибите преселници

Превенција од загадување

Системи за подготвеност за несреќи и предупредување

Форми и формати на соработка

Билатерални договори за спроведување на Конвенцијата:

Јазик што треба да се користи, временска рамка за одговор на известувањето, временска рамка и услови за учество на јавноста, справување со активности што не се наведени во Прилог I, критериуми за значајност

Посебни ситуации: Комитет за имплементација и решавање на спорови

Заемно прифатливи решенија и дијалог

Комплексни меѓународни случаи

Комитет за имплементација

Арбитража (Прилог 7)

Меѓународен суд на правдата

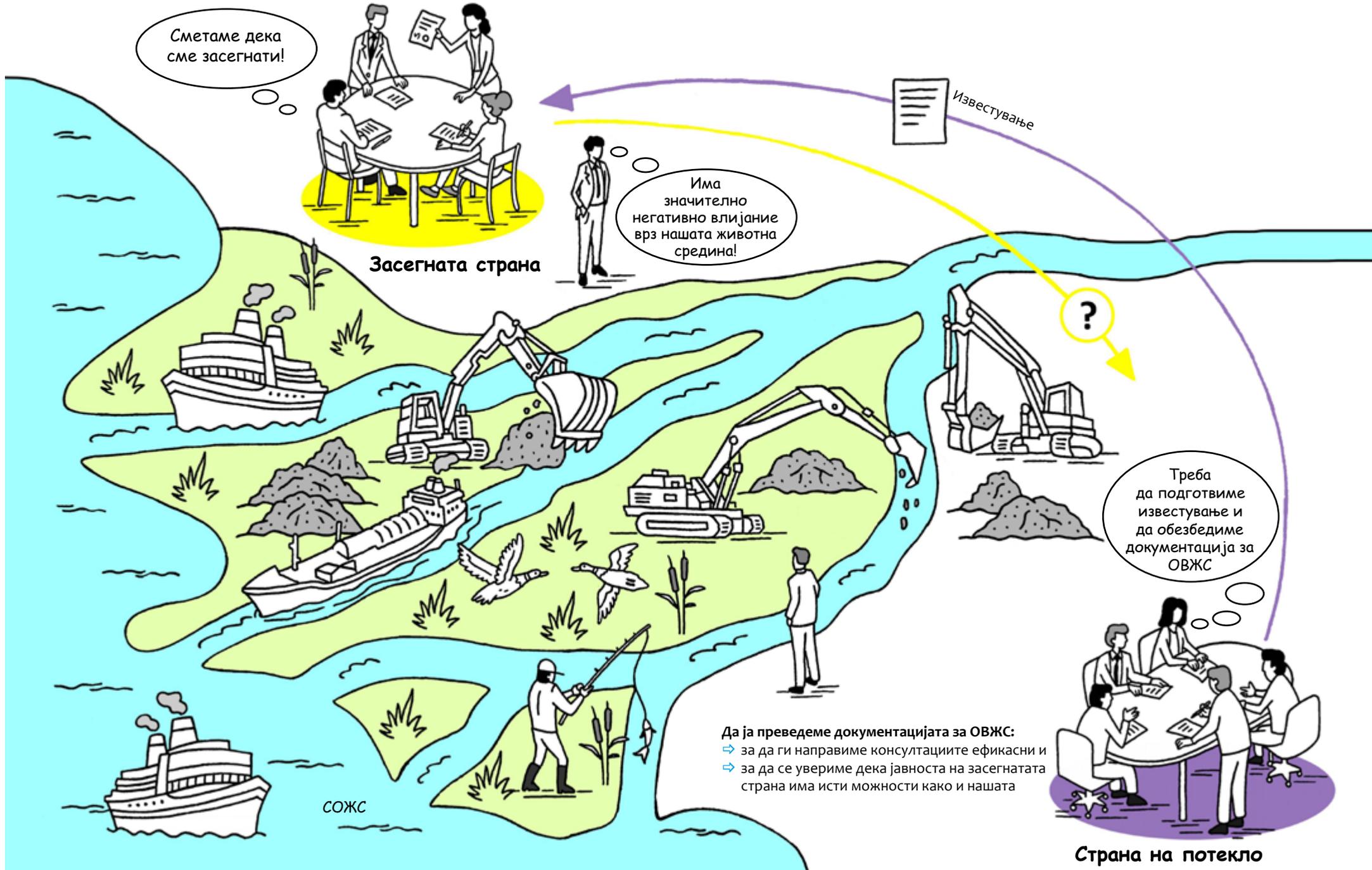

Одредување на локацијата на нуклеарна централа, продолжување на животниот век и ризик од несреќа

Пример за добра пракса

Големи делови од реката и устието се од витално значење за економската активност и зачувувањето на биодиверзитетот

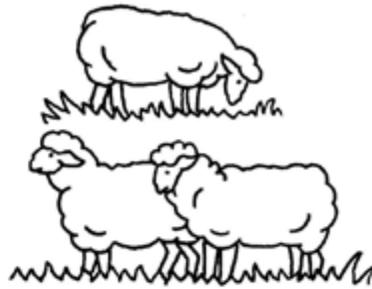

Планови, програми и стратешки документи кои бараат стратешка оцена на животната средина

(се применува Протоколот за СОЖС)

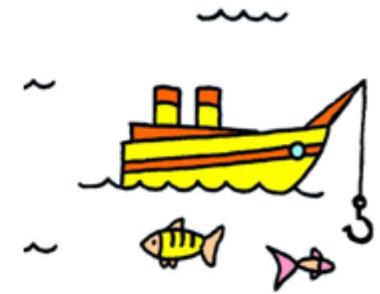
Градско и рурално планирање

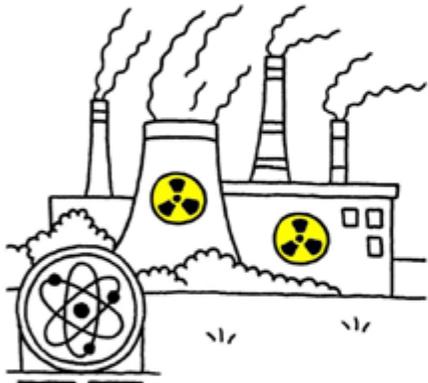
Земјоделство

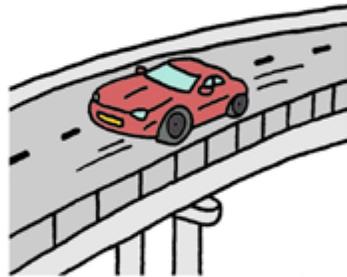
Шумарство

Рибарство

Енергија

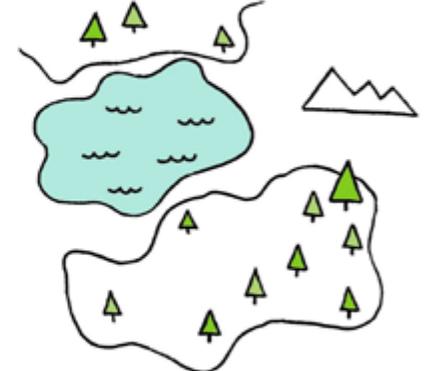
Транспорт

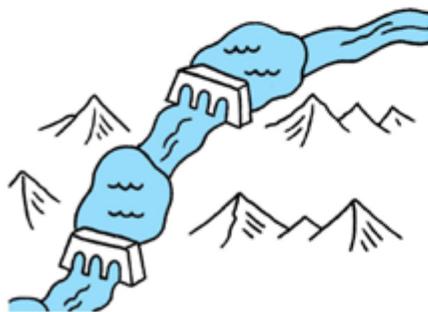
Индустрија, вклучувајќи рударство

Туризам

Регионален развој

Управување со водите

Телекомуникации

Управување со отпадот

Користење на земјиштето

Неколку примери за стратешки размислувања за животната средина

Протокол за СОЖС

При консултациите за нуклеарните центри, земјите може да одлучат за стратегијата за продолжување на нивниот животен век или преминување на обновлива енергија

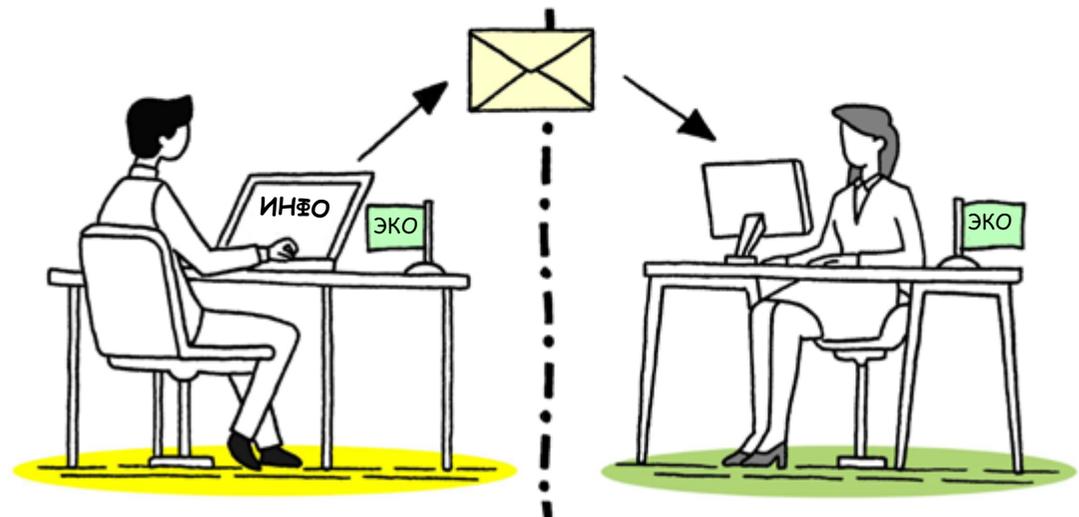
При консултациите за енергетска експанзија, земјите може да одлучат да инвестираат во една голема електрана или неколку помали електрани или да разгледаат опции за прекугранична трговија и размена на енергија

Консултации со пошироката јавност за стратешки одлуки и нивните импликации врз животната средина

Прекугранични консултации, доколку е веројатно дека некои планови ќе имаат прекугранични импликации

Структура и функционирање на Конвенцијата Еспо и Протоколот за СОЖС на УНЕЦЕ

Секретаријат

со седиште во Женева, ги администрира двата договора; им служи на СНС и други тела; го поддржува спроведувањето на работниот план

Привремени и ад хок работни групи

може да се формира за да се развијат специфични документи со насоки

Комитет за имплементација

го проверува почитувањето на обврските од страна на страните според договорите за да им помогне во целосното исполнување на нивните обврски

Биро ...

советодавно тело кое разгледува и дава насоки за спроведување на работниот план, буџетски прашања и подготовка на СНС

Состанок на страните (СНС)

донесува одлуки, усвојува работни планови и буџети на секои 3 години

Анкетна комисија

може да се формира на барање на засегнатата страна во согласност со Прилог IV, ако се исполнети предусловите од член 3.7 (в. страница 7). Испитува дали е веројатно значително негативно прекугранично влијание од предметната активност.

Се состои од 3 технички експерти: 1 претставник од секоја засегната страна и 1 независен експерт.

Работна група за ОВЖС и СОЖС

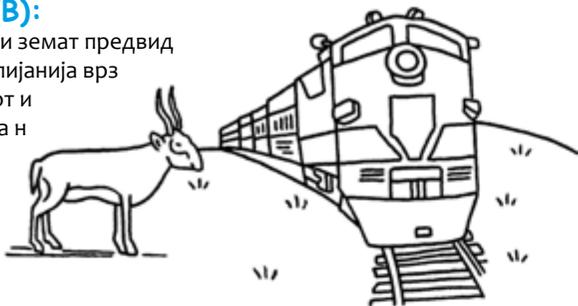
помошно тело на Состанокот на страните кое помага во спроведувањето на Конвенцијата и Протоколот и управувањето со работниот план; се состанува годишно.

Синергии помеѓу Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ и другите конвенции и цели

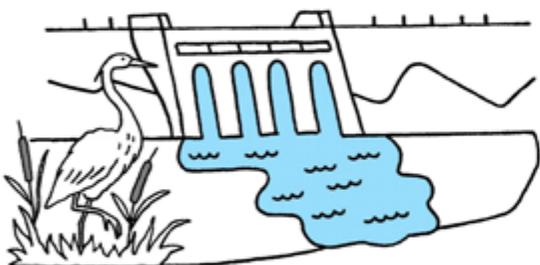
Конвенција за биолошка разновидност (КБР) и Конвенција за преселнички видови (КТТВ):

ОВЖС мора да ги земат предвид неповратните влијанија врз биодиверзитетот и фрагментацијата на живеалиштата

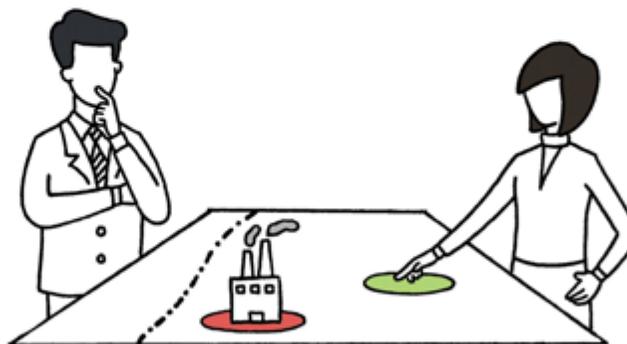
Конвенцијата на УНЕЦЕ (Архуска Конвенција)

за пристап до информации, учество на јавноста во донесувањето одлуки и пристап до правдата за прашања поврзани со животната средина

Конвенција за води и Рамсарска конвенција:

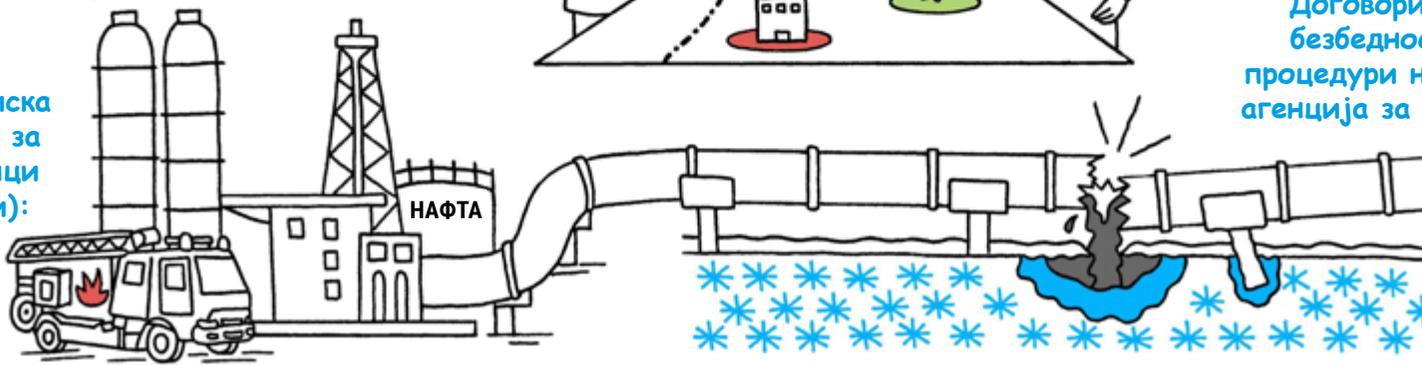
рационално користење на водата и заштита на мочуриштата, исто така бара ОВЖС

Договори за нуклеарна безбедност, прописи и процедури на Меѓународната агенција за атомска енергија

Конвенција за индустриска безбедност (Конвенција за прекугранични последици од индустриски несреќи):

подготвеност за несреќи и намалување на ризикот што треба да се земат предвид во ОВЖС

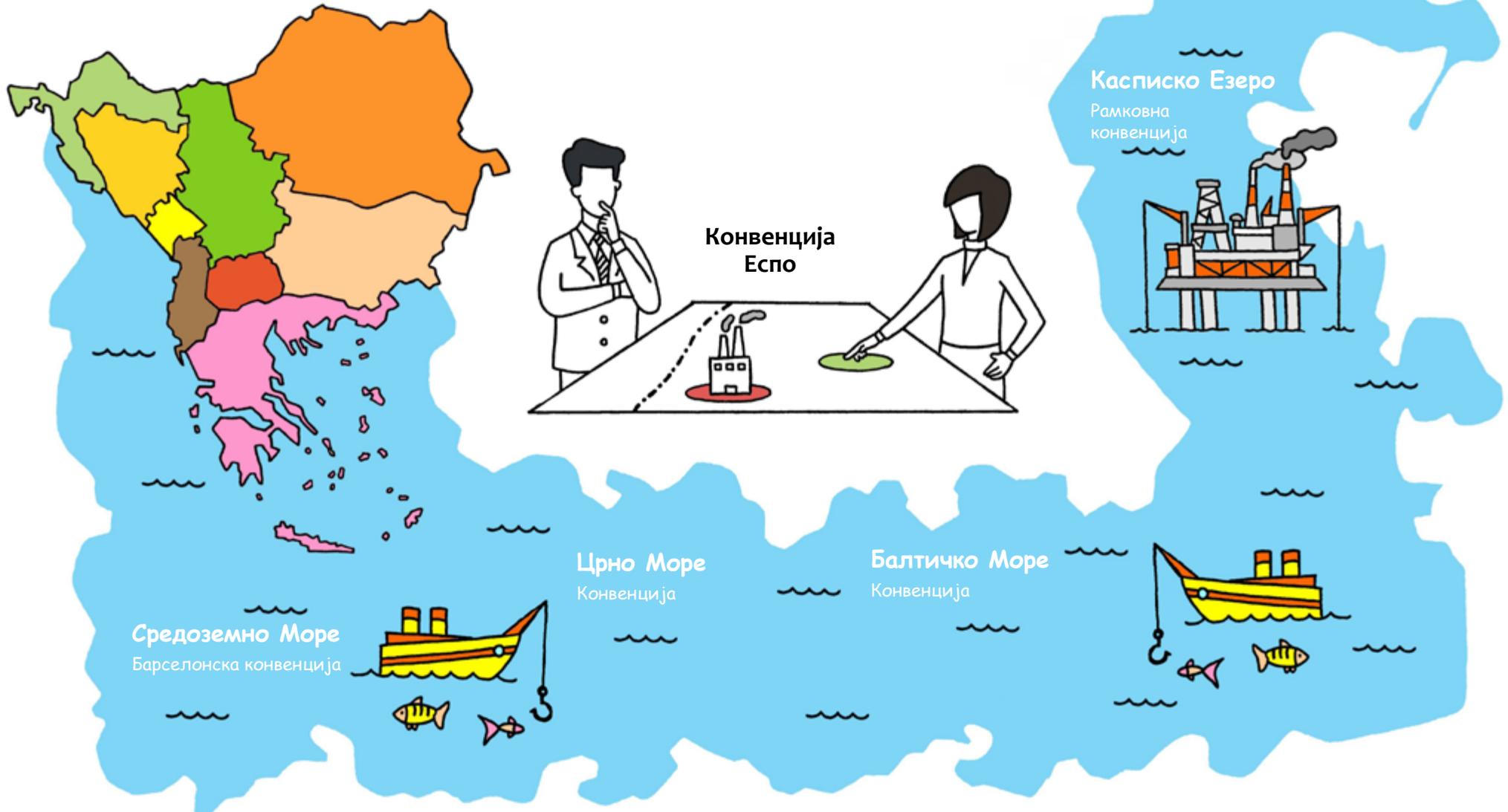

Конвенција за климатски промени (UNFCCC) и Париски договор:

планирани проекти за заштита на климата во чувствителни области, кои придонесуваат за намалување на емисиите на стакленички гасови, што треба да се земат предвид во ОВЖС.

Синергии помеѓу Конвенцијата Еспо на УНЕЦЕ и другите конвенции и цели

Букурешки договор: Мултилатерален договор меѓу земјите од Југоисточна Европа за спроведување на Конвенцијата за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст

Дополнителни информации и материјали со насоки се достапни на:
[unece.org/publications/environmental-assessment](http://www.unece.org/publications/environmental-assessment)

Текст на Конвенцијата за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст
http://www.unece.org/env/eia/about/eia_text.html

Текст на Протоколот за стратегиска оцена на животната средина кон Конвенцијата за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст
http://www.unece.org/env/eia/about/sea_text.html

Насоки за известување според Конвенцијата Еспо
<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Насоки за практична примена на Конвенцијата Еспо
<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Одлуки од состаноците на страните
<http://www.unece.org/env/eia/decisions.html>

Мислења на Комитетот за имплементација
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2019/IS_MOP_5-7_February_2019_Geneva/Implementation_Committee_opinions_to_2010-_MOP-IS_Clean.pdf

Ревидирани насоки за оцена на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст за земјите од Централна Азија
<http://www.unece.org/index.php?id=52780>

Насоки за планирање на користењето на земјиштето, одредување на локацијата на опасни активности и поврзани безбедносни аспекти
<http://www.unece.org/index.php?id=48236>

Препораки за добра пракса за примена на Конвенцијата кај активности поврзани со нуклеарна енергија
<http://www.unece.org/index.php?id=47760>

Конвенција Еспо и Протокол за СОЖС на УНЕЦЕ и Целите за одржлив развој
<http://www.unece.org/index.php?id=45871>

Протокол за стратегиска оцена на животната средина: Факти и придобивки
<http://www.unece.org/index.php?id=42853>

Препораки за добра пракса за учество на јавноста во стратегиска оцена на животната средина
<http://www.unece.org/index.php?id=42234>

